

Várnagy Márta

Ezüstgyűrű

Anyám a római katolikus népiskolák számára kilencszáznegyvenkettőben 1 pengő hatvanért kiadott földrajzi atlasz hetedik oldalán – tervezte Fodor Ferenc, rajzolta Gerő László –, Európa politikai térképét nézi. Keresi apámat gondolatban, aki akkor még nem az apám. Hol keresse, nem tudja. Egy hónap híján hat évig nem tudja. Kettőezer-egyszázhatvan napig nem tudja.

A földrajzi atlasz hetedik oldalán lila színű az Orosz Szovjet Köztársaságok Szövetsége, a térkép méretaránya 1:25 000 000. Anyám, aki ekkor még nem az anyám, annyit tud, valahol itt lehet a férje. A tizedik oldalra lapoz, Ázsia hegy- és vízrajzi térképére, annak bal sarkában négy levélbélyeg méretben Palesztina látható Krisztus urunk korában. Errefelé vitték, talán Szibériába. Meglehet. A tizenegyedik lapon Ázsia politikai térképe, Hollandus-Indiával, Mongolországgal, ismét Szibériával, a bal sarokban megint időutazás, Szent Pál apostoli útjai. Anyám nézegeti az iskolai térképet. Keresi apámat, aki akkor még nem az apám. Fönt vagy lent keresse, nem tudja. Egy hónap híján hat évig nem tudja. Kettőezer-egyszázhatvan napig nem tudja. Ezerkilencszáznegyvenöt januárjától ezerkilencszázötven decemberéig nem tudja. Akár Szibériába is vihették, gondolja. Nézi a térképet, és ég a sejtjeiben a féltés, félelem, rettegés.

Ostrom, Sztálin-orgona, láncos bomba volt az életükben, de arra nem kaptak eligazítást, mi a megoldás, ha a feleség ott marad negyvennégy telén, egy pesti óvóhelyen, mikor lövik, bombázzák a várost, s a férj hol Budán, hol Pesten van. Szolgálatban. Azután semmi hír a férjről.

Hónapok múlva jön az első tábori lap. Nincs rajta cím, csak számok. Egy hónap híján hat évig számok jönnek sárga lapokon. Azt, hogy a feladó Voronyezs-alsóról vagy az Urál hegységéből, jobbra az első bányából ír, ki tudja. Ilyesmire nincs a lapokon. A tábori számon laccím nem létezik. Tulajdonképpen az a cím nincs. A hátoldalukon nagyjából ennyi: drága feleségem, jól vagyok, ír magadról, csókol szerető férjed. A feleség válaszol, drága férjem, jól vagyok, ír magadról, csókol szerető feleséged. Így leveleznek át hat hosszú évet.

Anyámnak jegygyűrűje és kísérgyűrűje volt. Mosogatáskor mindkettőt levette, vigyázott rájuk. Volt még egy gyűrűje, de az csak ezüst. Ritkán húzta fel. Ünnepnapokon. A kő helyén ovális bakelitdarab, vörösés-barnás színű, ha nap süt rá, olyan mint a vér.

Apám nem viselt karikagyűrűt, elvették tőle az oroszok. A bakelites gyűrűt a fogságából hozta, anyám így mesélte. Nem tudtam, mi a fogság, kik az oroszok. Apám ezeket a szavakat nem mondta ki. Gyerekként azt gondoltam, ezek nem szép szavak, azért nem ejti ki.

A gyűrű, ezüstből itt van az asztalomon. Apám negyven éve halott. Amíg élt, nem beszélt sem a háborúról, sem a fogságról. Tulajdonképpen semmiről. Gyerek voltam, nem kérdeztem. Annyit tudtam, hogy bányában dolgozott. A gyűrűt ők maguk készítették a fogolytársaival. A Hadtörténeti Levéltárban nincs más adat apámról, csak annyi, hogy fogoly volt a Szovjetunióban. A gyűrűvel kap-

csolatban szakembereket kérdeztem, talán elvezetne oda, ahol készült. Senki nem biztat, *nemigen beazonosítható, főleg ha szakszerűen készítették a gyűrűt. Talán akkor van esély, ha sok szennyezőt hagytak az anyagban, de még akkor is kérdéses, hogy a bánya jellemzőit honnan ismerjük meg. Nincs ilyen nyilvános adatsor.* Különbösen is, az ilyen vizsgálat nem olcsó, és nem valószínű, hogy eredménnyel jár.

Apám hat éve helyén üres folt.

